

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

II. An ingenitum tribui possit Patri, si que ipsius tantum proprium?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

principij cum negatione passivæ originis in eo genere, quo constituitur principium. Ad quartam nego antecedens. Nam licet omnis causa sit principium, non tamen contrâ, omne principium est causa, nam priuatio est principium mutationis, non tamen est causa illius. Aristoteles autem explicandus est de principio realiter influente, quod licet in rebus creatis recurrat cum causa, in ordine ad quas Aristoteles principium influens definiuit, non tamen in Diuinis, quorum productricem virtutem Aristoteles ignorauit.

Aristoteles.

27. Ad complementum doctrinæ inquit hîc Scholastici, an ratio principij analogicè tantum dicatur de principio notionali & essentiali, an etiam vniuocè. Variant plerumque Scholastici. Mihi iuxta data principia omnino dicendum est, rationem principij analogicè tantum dici de notionali & essentiali. Fundamentum est, quia vel principium sumitur formaliter pro ipso formali respectu ad terminum producibilem, vel fundamentaliter pro substrato talis respectus: neutro modo ratio principij potest vniuocè, sed tantum analogicè conuenire principio essentiali & notionali: ergo. Prior pars minoris constat, quoniam respectus ad terminum producibilem in principio notionali est realis, in principio verò essentiali est rationis: Atqui enti reali & rationis non potest vna ratio vniuoca conuenire: ergo.

Scholastici.

28. Posterior verò pars Minoris probatur, quia nulla ratio perfectè vna ex Diuinis perfectionibus abstrahi potest. Ergo nequit ex principio notionali & essentiali vniuoca ratio abstrahi: igitur nequit ratio principij vniuocè prædicari de principio notionali & essentiali. Hæc posterior consequentia patet, quia non alia ratio prædicatur de inferioribus, quàm quæ ab illis abstrahitur; ergo si nequit à principio notionali, & essentiali abstrahi vna ratio vniuoca perfectè communis, nequit vniuoca ratio de illis prædicari. Prior consequentia etiam patet: siquidem principium notionale & essentiali sunt perfectiones intrinsecæ Deo. Antecedens verò probo, quoniam si posset vniuoca ratio ex perfectionibus Diuinis abstrahi, sequeretur in Diuinis perfectionibus dari metaphysicam compositionem, nam ad hanc sufficit concursus duorum conceptuum sese perfectè excludentium ad vnum tertium constituendum. Igitur si ex principio notionali & essentiali abstrahi posset ratio vna perfectè præcisa à rationibus inferioribus, talis ratio propriissimè constitueret vnum compositum metaphysicum cum ratione inferiore, à qua perfectè abstrahitur: non minùs quàm ratio animalis constituit vnum compositum metaphysicum cum rationalitate, à qua perfectè præscindit.

SECTIO II.

An ingenuum tribui possit Patri, sitque ipsius tantum proprium?

29. **P** R I M A dubitandi ratio est, quoniam multi Patres, hoc nomen, tanquam præstigiosum, profanum, & à sacris Scripturis alienum à Diuinis remouebant. Legendi sunt Athanasius Orat. 2. contra Arianos, Epiphanius hæresi 73. Ambros. lib. de Incarnationis Dominicæ mysterio c. 8. & 9. vbi *In Scripturis*, inquit, *Ingenitum nusquam inuenio, non legi, non audiui.*

Athanasius
Epiphanius,
Ambrosius.

30. **S** E C V N D A dubitandi ratio est, quoniam, vt Damascenus aduertit, lib. 1. fidei cap. 9. hoc nomen *Ingenitum* maximam continet æquiuocationem: *Nosse autem*, inquit, *oportet, Ingenitum, Homonymum esse, & nunc non factum significare, nunc verò non genitum.* Nam vel illud negat productionem inuoluentem mutationem, & sic conuenit omnibus Diuinis personis. Vel negat solam productionem per generationem, & sic conuenit etiam Spiritui sancto, qui per generationem non procedit; vel negat omnem productionem adualem, & sic conuenit etiam creaturis possibilibus; nam etiam illæ sunt hoc modo ingenitæ. Vel demum negat productionem etiam possibilem, quo pacto ingenitum conuenit etiam naturæ Diuinæ, nec non entibus impossibilibus; nam tam naturæ Diuinæ, quàm entibus impossibilibus repugnat quælibet productio. His tamen non obstantibus.

31. Dicendum est, ingenuum esse proprium Patris, nec posse alij, quàm ipsi attribui. In hac assertionem omnes Scholastici conueniunt cum Magistro in 1. dist. 28. & apertè colligitur ex perpetuo vsu totius Ecclesiæ, quæ semper hoc nomen, tanquam Patris proprium vsurpauit in Concilijs & Hymnis. Eadem veritas traditur à Patribus, qui vnanimi consensu hoc nomen attribuant soli Patri, non tanquam in Scripturis contentum, sed disputantium consuetudine introductum, vt Augustinus testatur 15. de Trinit. cap. 26. ad finem: *Pater solus*, inquit, *non est de alio, ideo solus appellatur ingenuus, non quidem in Scripturis, sed in consuetudine disputantium.* Quod si interdum illud reijcere videntur, id propterea faciunt, ne, vt Basilius testatur lib. 1. contra Eunomium, aniam præbeant Arianis, qui ex hoc nomine occasionem attripiebant, vrgendi Catholicos, vt, si ingenuum Patrem, genitum Filium facerentur, naturæ diuersitatem inter eos admittere cogerentur: cum, vt ipsi inferebant, impossibile sit, eiusdem naturæ esse genitum & ingenuum. *Ego*, inquit Basilius, *Ingeniti, siue*

Scholastici.
Magister.
Perpetuo
Ecclesiæ vsu
firmatum.

Augustin.

Basilius.

Innascibilis

Innascibilis appellationem, quamvis summe pere cogitationibus nostris congruat, tamen quoniam nullo modo in Scripturis ipsam inuenio, & quoniam primum est elementum blasphemie istorum, silentio tradendam merito dixerim. At ubi ista hæreticorum calumnia cessauit, nullum est periculum, nulla suspicio in talis nominis usurpatione. Vnde qui nunc oppositum sentiret, non solum temerarius, sed etiam erroneus iudicio Bartholomæi Torres i. p. q. 3. art. 4. & Didaci Ruiz de Trinitate disput. 52. sect. 3. habendus esset.

32. Antequam autem demonstremus, hoc nomen *Ingenitum* esse proprium Patris, nec posse Filio aut Spiritui sancto simpliciter attribui, videndum est, in qua significatione illud accipiendum sit: ergo, ut soli Patri conueniat, sitque illius à reliquis omnibus condistinctum; negare debet omnem omnino passiuam producibilitatem, siue per originem hypostasis, siue per communicationem naturæ. Atqui hoc modo esse solius Patris proprium, facile ostenditur. Nam solus Pater non est ab alio, neque per originem hypostasis, neque per communicationem naturæ: igitur solus Pater est ingenitus. Consequentia patet ex *Ingeniti* supposita notione. Antecedens sic demonstro. Etenim, posito, quod in Deo sint aliquæ personæ realiter productæ, necessariò concedenda est vna omnino improducta, à qua reliquæ productæ originem trahant.

33. Hoc autem sic ostendo. In quavis serie producentis & producti, necessariò sistendum est in aliquo primo principio, à quo ita reliquæ sint, ut ipsum à nullo alio esse possit: ergo etiam in serie Diuinarum personarum producentium & productarum sistendum erit in vno primo principio, à quo ita reliquæ personæ sint, ut ipsum à nullo alio esse possit. Consequentia constat à fortiori. Nam ratio, quæ demonstrat, in quavis serie producentis & producti sistendum esse in aliquo primo omnino improducto, euidentius ostendit, id asserendum esse in serie ipsa Diuinarum personarum. Etenim ratio, quæ in quavis alia serie id aperte conuincit, sunt manifesta absurda, quæ secum affert infinitas producentium & productorum, quæ necessariò admittenda esset, si sistendū non esset in vno primo principio omnino improducto: atqui hæc potiori iure & ratione conuincunt in serie ipsa diuinarum personarum, quarum infinita multiplicatio multo magis repugnat, quam quæuis alia infinita rerum multitudo, propter illimitationem perfectionis, quam vnaque persona Diuina debet in suo genere continere. Nam hoc ipso, quod personæ diuinæ essent infinitæ, singulæ essent imperfectæ, & finitæ perfectionis in suo genere. Quia cum hæc multiplicatio personarum necessariò deberet esse numerica, hoc ipso vna persona non contineret omnem numericam perfectionem possibilem, siquidem non contineret numericas perfectiones reliqua-

tum personarum. Antecedens verò constat ex disputatis de existentia Dei. Posito igitur, quod in processu Diuinarum personarum sistendum necessariò sit in aliquo primo principio omnino improducto: hoc aliud esse non potest, quam Pater: igitur solus Pater erit ingenitus. Minor probatur, nam hoc esse non potest natura ipsa Diuina, aut aliqua alia persona, à Patre distincta: ergo necessariò erit Persona ipsa Patris.

34. Quod non possit esse natura ipsa Diuina, constat: nam hæc non distinguitur à paternitate. Inter producentem autem & productum debet realis intercedere distinctio. Nec sufficit, sola distinctio formalis, aut modalis, qualem inter naturam Diuinam & personalitates ponunt Scotus & Durandus: quia non posset maiore distinctione distingui paternitas à reliquis personalitatibus, quam distingueretur ab ipsa natura Diuina, si ab ipsa produceretur: atqui de facto paternitas non distinguitur à reliquis personalitatibus Diuinis solâ formalitate, aut modalitate. Sed realitate: ergo eadem realitate distingueretur à natura, si ab ipsa produceretur. Minor cum consequentia claret. Maior probatur, quia non per aliud paternitas distingueretur à reliquis personalitatibus, quam per id, quod vi productionis acciperet à natura: ergo si à natura vi productionis non acciperet, nisi solam formalitatem, aut modalitatem, non posset à reliquis personalitatibus distingui realitate. Antecedens constat in omnibus Diuinis personalitatibus, quæ non per aliud inter se distinguuntur, quam per id, quod vi productionis singulæ accipiunt à producente. Cuius ratio est, quia tota ratio distinctionis in Diuinis fundatur in ipsa ratione productionis: nam in quo non producantur, nullo modo distinguuntur, alioqui distinguerentur in entitate absoluta.

35. Occurri posset huic argumento per quandam doctrinam assignatam in additionibus Scoti in 1. dist. 28. q. 3 §. *Præterea tertio*, quod quando producentis est suppositum, tunc debet inter ipsum & productum realis distinctio intercedere; secus quando producentis non est suppositum, sed tantum indiuiduum singulare, quale esse natura Diuina paternitatem producentis. Cuius discriminis ratio est, quia indiuiduum singulare potest producendo se totum communicare producto. Etenim quæ singulare est, non repugnat ei productio; quæ verò non suppositum, non repugnat ei communicatio. Supposito autem non repugnat productio, repugnat tamen communicatio; & ideo si producit, semper distinctum producit, quia proprium suppositi est, esse incommunicabile.

36. Sed contrà, nam siue producentis sit suppositum, siue solum naturæ indiuiduum, implicat, ut realiter producat, & sit idem realiter cum producto: quia realis distinctio

Torres.
Ruiz.

Scotus.
Durandus.

Scotus.

inter produciens & productum non fundatur in eo, quod produciens sit suppositum, sed in eo præcisè quod sit produciens: quoniam ut produciens debet realiter influere in productum: nequit autem idem realiter influere in se ipsum; quia cum realis influxus sit realis egressio termini à virtute productrice, implicat, ut sit idem cum ipsa virtute producete. Fateor hanc rationem assignari non posse ab ijs, qui docent proximum principium producendi in Diuinis esse naturam: imò nec posse ab ijs conuincentem rationem reddi, cur nequeat paternitas à natura produci, esto ab illa non distinguatur: sicut nec ab ipsa distinguitur filio: cum tamen filio sit à sola natura, ut à principio realiter influente.

37. Quod autem eadem paternitas non possit esse ab aliqua alia persona, ab ipsa paternitate distincta, sic ostendo. Nam vel hæc esset aliqua ex personis ab ipsa persona Patris productis; & hoc implicat non minus, quam implicet idem produci à se ipso: nam æqua implicantia est, idem produci à se ipso, atque à suomet producto: vel esset alia persona improducta; & tunc non foret maior ratio, cur potius sistendum esset in hac persona improducta, quam in ipsa persona Patris. Vnde ulterius sciscitandum esset, quo genere productionis produceretur à tali persona Pater, generationisne, an spirationis, an alterius generis? non generationis, alioqui non posset Pater alium Filium gignere, cum tota vis generatiua tunc adæquata esset in prima productione. Vnde Pater non esset Pater, sed Filius. Non Spiratio, tum propter eandem rationem: tum quia illa esset prima productio, quæ in Diuinis non potest esse spiratio, quia hæc est per voluntatem, quæ intellectus productionem supponit. Non alterius generis: quia in agente per intellectum non datur alia productio, quam per intellectum & voluntatem.

38. Occurri posset huic argumento, ponendo vitamque personam & Patrem & quæ ponitur à Patre distincta, improductam. Vnde tunc saltem sequeretur, *Ingenitum* non esse solius Patris proprium, sed alterius etiam personæ, quæ ponitur à Patre distincta.

39. Sed contrà, tum quia si admitterentur, duæ personæ improductæ, non esset maior ratio, cur non admitterentur plures. Tum quia vel utraque persona concurreret ad productiones aliarum, vel non. Si utraque concurreret, assignanda esset tertia notio communis, per quam illæ ambæ simul concurrerent ad productionem Filij & Spiritus S. sicut assignatur in Patre & Filio communis notio spirationis actiue ad producendum Spiritum S. Si non utraque produceret: ergo alterutra esset otiosa, quo nihil repugnantius in Diuinis, cum ibi omnia sint summè necessaria. Tum maxime, quoniam talis distinctio personarum necessariò secum ferret realem distinctionem naturarum. Quod sic

ostendo. Nam istæ personalitates necessariò essent in suo genere imperfectæ, cum neutra per se sumpta adæquaret capacitatem naturæ Diuinæ, quam habet ad simpliciter subsistendum. Quia cum tales personalitates non ponerentur, ut termini fecunditatis Diuinæ, quippe cum non essent productæ, sed à se, necessariò deberent poni ad explendam capacitatem naturæ Diuinæ, quam habet ad simpliciter subsistendum. Ergo neutra per se sumpta esset sufficiens explere infinitam capacitatem naturæ Diuinæ: ergo singulæ per se sumptæ essent finitæ virtutis: ergo etiam simul sumptæ essent finitæ perfectionis: ergo etiam natura, quam istæ personalitates suppositarent, esset finita: ergo illa non esset vna, sed plures realiter inter se distinctæ. Prima consequentia patet, quia si quælibet personalitas per se sumpta, sufficiens esset ad explendam capacitatem naturæ Diuinæ, quam habet ad subsistendum simpliciter, superflue ponerentur duæ; cum non ob aliam rationem illæ ponantur, quam ut reddant naturam simpliciter subsistentem. Secunda consequentia probatur, quia infinitum est, quod continet omnem perfectionem possibilem illius generis, in quo ponitur infinitum: unde hoc ipso, quod quælibet subsistentia non esset per se sufficiens explere capacitatem naturæ ad subsistendum simpliciter, non contineret omnem perfectionem possibilem in genere subsistentiæ simpliciter. Tertia consequentia patet, nam ex duabus perfectionibus finitis, non potest consurgere vna infinita: sicut neque ex duobus numeris finitis, tertius numerus infinitus. Quarta consequentia ostenditur: quia cum subsistentia sit conaturalis perfectio quæ à natura exigitur, & natura non exigit, nisi perfectionem sibi adæquatam, hoc ipso, quod duæ istæ subsistentiæ essent finitæ, essent à natura finita: cum non possit natura infinita naturaliter exigere subsistentiam finitam. Vltima verò consequentia euidenter inferitur ex præcedente: nam si talis natura esset finita, necessariò esset multiplicata, cum infinitum in esse nullam admittere possit multiplicitatem in esse.

40. Ex his euidenter concluditur, *Ingenitum* prout importat negationem omnis passiuæ originis, & communicationis, esse proprium Patris, nulloque pacto conuenire posse alteri personæ, aut naturæ Diuinæ; nam ei saltem in supposito Filij & Spiritus sancti non repugnat communicatio passiuæ, cui tamen repugnat in supposito Patris; quia prout est in supposito Patris, non potest illi conuenire passiuæ communicatio ab alio.

41. Quæres. An saltem in alijs significationibus possit *Ingenitum* attribui Filio & Spiritui sancto? Respondeo posse, sed semper cum addito declarante & limitante illud ad significatum personæ, cui attribuitur, conueniens. Ceterum simpliciter & absolute non posse: nam quodlibet nomen absolute pro-

tè pro-

Communis
consensus
Patrum Ec-
clesiæ, &
Scholasti-
corum.

tè prolatum stat pro significato, ad quod ex voluntate & consensu institutoris est principaliter impositum. Atqui ex communi consensu Patrum, Ecclesiæ, & Scholasticorum hoc nomen *Ingenitum* principaliter est impositum ad significandam negationem omnis passivæ originis & communicationis: ergo simpliciter prolatum stabit pro ea: atque adeo non poterit simpliciter sine termino declarante & limitante attribui alteri à Patre.

Ad Patres.

Basilium.

42. Ex dictis patet ad primam rationem dubitandi, nam non idè Patres negabant nomen *Ingenitum* Patri, quia putabāt, illud non congruere cum ipsa notione Patris, quin expressè Basilium fateatur, illud summopere congruere, & aptum esse ad explicandam proprietatem æterni Patris; sed ad evitandam calumniam hereticorum, qui per huiusmodi nomen vexabant simplices. Secunda verò soluta manet, declarato multiplici notationis significato, & in quo illud sit accipiendum, ut sit proprium Patris.

43. Solum superest, respondendum, quo pacto *Ingenitum*, prout dicit negationem omnis passivæ productionis & communicationis, conveniat etiam entibus impossibilibus. Ad quod respondeo, ex opposita omnino ratione *Ingenitum* convenire æterno Patri, & impossibilibus. Nam impossibilibus convenit propter summam eorum imperfectionem; Patri verò propter summam eius perfectionem. Nam ex eo, quod illa sunt essentialiter non entia, nullius perfectionis, ne per passivam quidem productionem & communicationem possunt esse capacia. Æternus verò Pater contrā, quia quidditatiuè est ens à se, & per omnimodam improductionem & incommunicationem habet omnia à se, non est capax ullius productionis vel communicationis ab alio. Quare æternus Pater dicitur *ingenitus* ratione fundamenti positiui, essentialiter includentis omnem perfectionem à se. Impossibilia verò dicuntur *ingenita* ratione fundamenti negatiui, essentialiter excludentis omnem capacitatem participandi ullam perfectionem, etiam per communicationem ab alio.

SECTIO III.

Quid de formali importet, Ingenitum prout est proprium Patris?

44. **P** R I M A sententia affirmat, importare aliquid positivum, conveniens Patri ex eo formaliter, quod non est ab alio. Hanc rationem positivam explicant aliqui per universalem auctoritatem seu primitatem in originando, quam Pater habet supra ceteras personas Divinas; alij per fontalem plenitudinem Divinæ fecunditatis; alij per relationem oppositam relationi geniti, ad eum

modum, quo inæqualitas & dissimilitudo dicit positivam relationem, oppositam relationi equalitatis & similitudinis. Hanc sententiam referunt, & impugnat Alensis 1. p. q. 69. mem. 2. Bonaven. in 1. dist. 28. a. 1. q. 1. S. Tho. 1. p. q. 33. art. 4. ad 1. Scotus dist. 28. q. 2. art. 2. & reliqui ferè Scholastici, Fundamentum huius sententiæ, quia *Ingenitum* seu *innascibilitas* est propria notio Patris pertinet ad dignitatem ipsius, distinguens illum à reliquis personis Divinis: igitur est aliquid positivum: cum non possint hæc munia, nisi à ratione positiva præstari.

45. Confirmatur, nam ita se habet filiatio & nascibilitas in Filio, sicut paternitas & innascibilitas in Patre: sed Filiatio & nascibilitas important rationem positivam in Filio, ergo & paternitas & innascibilitas in Patre. Vnde Augustin. 5. de Trin. c. 7. *Non ergo, inquit, receditur à relatioe predicamento, cum ingenitus dicitur. Sicut enim genius non ad se ipsum dicitur, sed quod ex genitore sit: ita cum dicitur ingenitus, non ad se ipsum dicitur, sed quod ex genitore non sit, ostenditur. In eodem tamen predicamento, quod relatiuum vocatur, utraque significatio vertitur. Vnde concludit. Quia sicut Filius ad Patrem, & non Filius ad non Patrem refertur: ita genius ad genitorē, & non genius ad non genitorem referatur, necesse est.*

46. Secundò, Eandem sententiam probat Aureolus apud Capreolum mox citandum hoc pacto. Esse in se est positivus modus essendi substantiæ: ergo esse à se erit positivus modus subsistendi in Patre: sed talem modum dicit Innascibilitas Patris: ergo. Tertio esse à se non videtur aliud dicere, quàm habere sufficientiam subsistendi ex se sine alio: hoc autem est positivum: ergo innascibilitas, quæ talem modum significat, importat aliquid positivum. Quarto esse infinitum & indivisum importatur privatiuè, & tamen dicunt modum positivum: ergo etiam esse ingenitum & innascibile.

47. S E C U N D A sententia docet, *Ingenitum* importare solā negationē productionis ab alio. Est Capreoli in 1. dist. 28. q. vnic. art. 1. concl. 1. Mayroni q. 1. art. 1. inclināt S. Th. 1. p. q. 33. art. 4. & in 1. dist. 28. q. 1. art. 1. ad 1. & Scotus q. 2. art. 2. Fundamentum Mayroni est, quoniam in Patre non est nisi essentia & relatio. sed *Ingenitum* non importat essentiam, ut, ut per se patet; nec relationem; quia vel hæc esset paternitas: vel activa spiratio: neutra autem potest nomine ingentii importari; non paternitas, quia ut docet Augustinus 5. de Trin. cap. 6. *et si Pater Filium non genuisset, nihil prohiberet, eum dicere ingenitum*: non activam spirationem, nam hæc communis est Filio. Restat ergo, ut solam importet negationem productionis ab alio: sicut incorruptibile importat solam negationem corruptionis.

48. T E R T I A sententia docet, importare utrumq; & negationē productionis ab alio, & proximū fundamentum talis negationis.

Alensis.
Bonavent.
S. Thomas.
Scotus.
Reliqui
Scholastici.

Augustin.

Aureolus.
Capreolus.

Capreolus.
Mayronus.
S. Thomas.
Scotus.

Augustin.

Verum